

STORTINGET

Representantforslag 34 S

(2018–2019)

fra stortingsrepresentantene Ruth Grung, Åsunn Lyngedal, Jorodd Asphjell,
Cecilie Myrseth og Arild Grande

Dokument 8:34 S (2018–2019)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Ruth Grung, Åsunn Lyngedal, Jorodd Asphjell, Cecilie Myrseth og Arild Grande om tidsbegrensning av oppdrettstillatelser

Til Stortinget

Bakgrunn

Tillatelser til oppdrettsnæringen gir i dag en beskyttet rett til næringsutøvelse. Tillatelsene blir utstedt av staten. Pris og politiske føringer har variert, og fram til 2002 ble de tildelt vederlagsfritt. Tillatelser til kommersiell produksjon av matfisk av laks, ørret og regnbueørret i sjøvann er antallbegrenset, dvs. at de tildeles når departementet bestemmer det. Dette skyldes stor etterspørsel etter slike tillatelser og myndighetenes behov for en kontrollert vekst som sikrer miljømessig bærekraft.

I sommer kjøpte 14 oppdrettsselskaper nye tillatelser for lakseoppdrett for totalt 2,9 mrd. kroner. Auksjon ble benyttet, og det viste seg da at prisen på nye tillatelser har økt betydelig det siste året og er nå på over 90 mill. kroner per tillatelse. Tidligere på året ble fastpris benyttet ved salg av tillatelser for totalt 1,02 mrd. kroner. Totalt er det omsatt nye tillatelser for 3,9 mrd. kroner i år.

Det er uklart om tillatelsene er undergitt tidsbegrensning, dette er ikke angitt i den enkelte tillatelse. Det klare utgangspunktet er imidlertid at Stortinget står fritt til å endre enhver regulering i samfunnet ut fra de hensyn som er – eller blir – nedfelt i lovgivningen på det aktuelle område. Hvis tillatelsene skulle være evigvaren-

de, vil det si at staten og fellesskapet for all framtid har tildelt retten til å dyrke mat i vår felles allmenning. Når utenlandske selskaper kjøper eierandeler i oppdretts-selskaper med tillatelser langs kysten, tydeliggjør det at fellesskapet kan ha gitt fra seg rådigheten over en ressurs som skulle tilhøre befolkningen, retten til næring i havet. Til sammenligning har Norge innen vannkraft et regelverk som sikrer at eierskap på private hender hjemfaller til staten etter utnyttelse i 60 år. Retten til beskyttet næringsutøvelse gjennom havbrukstillatelse kan sidestilles med andre næringer som har en ekstraordinær avkastning ved å utnytte en begrenset naturressurs, slik som petroleumsforekomst, fossefall, jord eller fiske.

Utviklingen innen havbruk går i retning av større selskaper, og av at de store kjøper opp de små. Det finnes ennå familieeide selskaper langs kysten, men de er i mindretall blant lokalitetene. I havbrukets spede begynnelse ble oppdrett sett på som en attåttnæring for befolkningen langs kysten. Havbruk er blitt en av landets viktigste næringer, skaper eksportverdier for 60 mrd. kroner årlig og konkurrerer i et globalt marked. Det er behov for mangfold i næringen med store lokomotiv og små og mellomstore bedrifter for å sikre fremtidig innovasjon. Det er god inntjening i havbruksnæringen og stor global interesse for å få tilgang til havbrukstillatelser og -selskaper.

Forslagsstillerne mener prisen for å komme inn i havbruksnæringen eller for å øke kapasiteten nå er blitt så høy at den utfordrer mangfoldet i næringen. Resultatet kan bli mindre innovasjon, færre lokalt eide selskaper og et svakere grunnlag for fremtidig verdiskaping. Ved en tydeliggjøring av varigheten av en havbrukstillatelse vil det påvirke prisen per tillatelse, men også gi staten større mulighet til å legge føringer for ønsket utvikling

og trekke tilbake tillatelser som ikke overholder de kravene som stilles til næringen.

Forslagsstillerne fremmer med dette forslag om at havbrukstillatelsene som tildeles fremover skal være tidsbegrenset, men av en slik varighet at det gir forutsigbarhet for investeringer, innovasjon og drift. Tidsperioden må drøftes, men kan eksempelvis være av samme varighet som strukturkvotene i fiskeri, som er på mellom 20 og 25 år med opsjon til forlengelse. Det vil også være mer i samsvar med andre land der årlig leie er vanlig for lisens eller konsesjon for akvakulturaktivitet. Det foreslås derfor hjemfall til staten for nye havbrukstillatelser.

Forslagsstillerne mener det prinsipielt er gode grunner for at alle tillatelser har en tidsavgrensning, inkludert eksisterende tillatelser, men mener allikevel det må avklares nærmere hva som er det juridiske grunnlaget for varigheten av tillatelsene som er gitt, og om det kan settes tidsbegrensninger også for disse.

Stortinget besluttet våren 2018 at det skal gjennomføres en NOU for å vurdere ulike former for beskatning av havbruksnæringen, jf. Innst. 338 S (2017–2018):

«Stortinget ber regjeringen om å nedsette et partsammensatt utvalg som skal utarbeide en NOU som behandler ulike former for beskatning av havbruksnæringen, herunder produksjonsavgift og grunnrentebeskatning/ressursrenteavgift. Ett av målene med utredningen er at vertskommuner skal sikres stabile og forutsigbare årlige inntekter for bruk av areal og for å tilrettelegge for nytt areal for oppdrettsnæringen også når det ikke er vekst. Utredningen må også vurdere den internasjonale konkurransesituasjonen for havbruksnæringen, forutsetninger for lønnsomhet, risikoen ved biologisk produksjon i sjø, samt hvordan skatte- og avgiftssystemet påvirker sysselsettingen og industrialisering i Norge og forholdet mellom norsk og utenlandsk eierskap. Beskatningen må innrettes slik at næringen har et godt grunnlag for kunnskapsutvikling, innovasjon, investeringer og bærekraftig vekst. Saken

må slutføres i Stortinget våren 2020, med sikte på mulig ikrafttredelse medio 2020. Havbruksfondets innretning og fordeling sees i sammenheng med annen beskatning.»

Forslagsstillerne er kjent med at regjeringen den 7. september 2018 nedsatte et utvalg i tråd med Stortingets vedtak. Forslagsstillerne mener det bør vurderes hvorvidt spørsmålet om tidsavgrensning av havbrukstillatelser også kan utredes av dette utvalget. Forslagsstillerne mener det i tillegg må utredes gode overgangsordninger når perioden for tillatelsene løper ut, samt tilbakeføring til staten dersom tillatelsene ikke blir tatt i bruk, opphører eller ikke fyller vilkårene for forsvarlig og bærekraftig drift. Videre bør varighet på allerede gitte tillatelser også avklares.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

1. Retten til å drive havbruk i vår felles allmenning skal være tidsbegrenset, men slik at tidsbegrensningen har en varighet som gir forutsigbarhet for investeringer, innovasjon og forsvarlig drift.
2. Stortinget ber regjeringen sørge for at det gjennomføres en utredning med sikte på å innføre en tidsbegrensning av nye havbrukstillatelser, og komme med forslag til hvordan man kan gjennomføre dette. En slik utredning må også omfatte en vurdering av varigheten på allerede gitte tillatelser, og om det kan settes en tidsbegrensning for disse. Regjeringen må vurdere om utvalget som gjennomgår beskatning av havbruksnæringen, også kan gjennomføre disse utredningene.

25. oktober 2018

Ruth Grung

Åsunn Lyngedal

Jorodd Asphjell

Cecilie Myrseth

Arild Grande